

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for Torsøya kystlynghei, Vega kommune, Nordland fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 7 | NR. 184 | 2021

Pål Thorvaldsen og Annette Bär
Divisjon for matproduksjon og samfunn

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for Torsøya kystlynghei, Vega kommune, Nordland fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Pål Thorvaldsen og Annette Bär

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
29.11.2021	7/184/2021	Åpen	52504	21/00642
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02955-7	2464-1162	28	1	

OPPDRAKSGIVER/EMPLOYER:

Statsforvalteren i Nordland

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Elisabeth Nesheim-Hauge

STIKKORD/KEYWORDS:

Torsøya, kystlynghei, skjøtselsplan

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og Biomangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Skjøtselsplanen gir faglige anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den sterkt trua naturtypen kystlynghei på Torsøya i Vega kommune, basert på en samlet vurdering av lokalitetens økologiske tilstand og verdi. Grunnlaget for disse verdiene ble fastlagt gjennom feltbefaring og intervjuer med grunneier. Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av naturtypen. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten.

LAND/COUNTRY: Norge
FYLKE/COUNTY: Nordland
KOMMUNE/MUNICIPALITY: Vega
STED/LOKALITET: Torsøy

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Pål Thorvaldsen

NAVN/NAME

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Innhold

1	Generelt om kystlynghei.....	4
1.1	Ulike typer kystlynghei	4
1.2	Geografiske variasjoner av kystlynghei	5
2	Om Torsøya og omkringliggende øyers naturgrunnlag og dagens drift	6
2.1	Driftsbeskrivelse	7
3	Skjøtsel av Torsøya – beskrivelse av planlagte tiltak.....	9
3.1	Generelt om skjøtsel av kystlynghei	9
3.2	Beiting og dyrehold i kystlynghei.....	9
3.3	Lyngsviing	11
3.4	Restaurering av kystlynghei.....	11
3.5	Mål for skjøtsel på Torsøya.....	12
3.6	Planlagte skjøtselstiltak på Torsøya.....	14
3.6.1	Beiterelaterte tiltak	14
3.6.2	Planer for sviing.....	14
3.7	Oppfølging av skjøtelsplanen.....	17
4	Mer informasjon	18
5	Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten	19
6	Kilder.....	24
7	Ortofoto/kart.....	25
8	Bilder.....	26
9	Artsliste.....	28
	Vedlegg.....	29

1 Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlanterkysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også arts mangfoldet, spesielt av de skjøtselsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediær bakli-hei, intermediær kystlynghei, intermediær tørr kystlynghei, intermediær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttbær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktkrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjønnskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

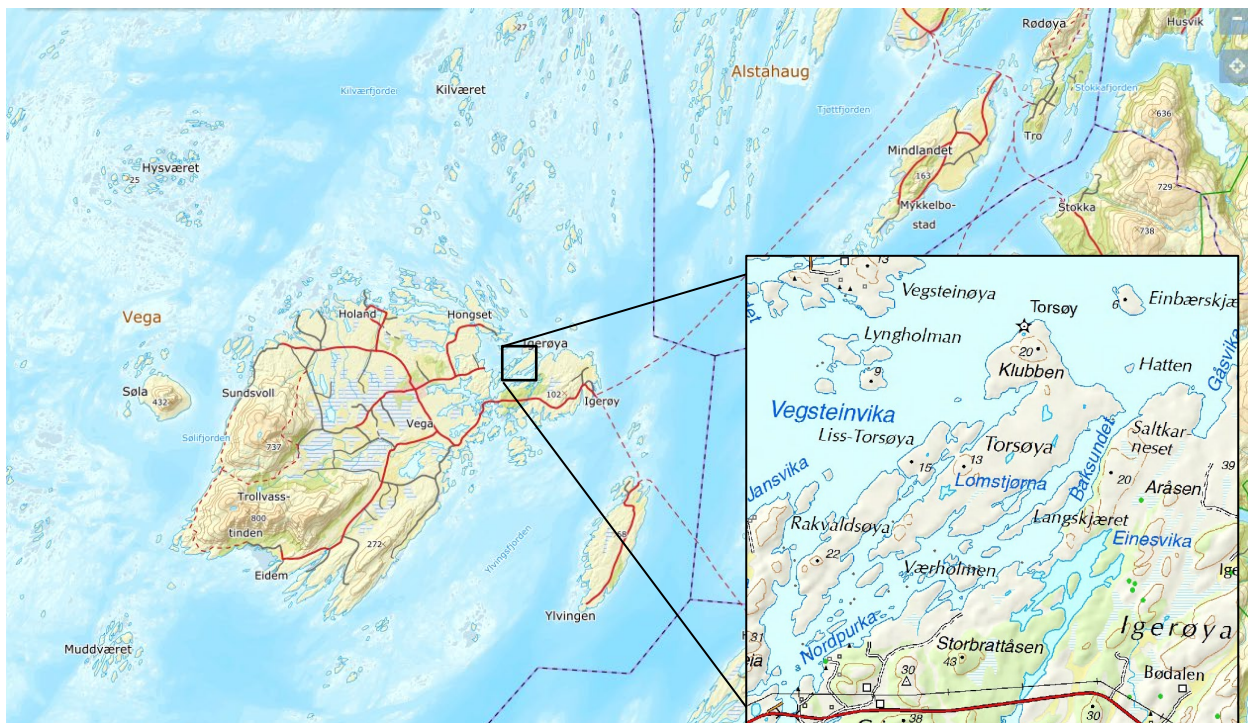
Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostmfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlig. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttøringsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2 Om Torsøya og omkringliggende øyers naturgrunnlag og dagens drift

Torsøya er ei stor, relativt flat øy på omlag 1035 dekar, som ligger rett nord for Igerøya og øst for Vegsteinen på hovedøya Vega. Berggrunnen er fattig og består av glimmergneis og glimmerskifer. Topografisk består Torsøya av kuperte høyledrag med enkelte små lavtliggende forsenkninger med myr og marine avsetninger. Hele øya brukes til beite. Beiteområdet domineres av naturtypen kystlynghei, med flekkvis berg oppe i dagen. Av beiteområdet utgjør kystlynghei 84% (871 daa) og åpen myrflate 9% (95 daa). Seminaturlig eng og seminaturlig strandeng har svært liten utbredelse i beiteområdet, men det finnes små partier med seminaturlig strandeng i de mange små vikene på øya. Resten av øya er bart berg og strandberg. Kystlyngheia i hellingene er etablert på et tynt jorddekke på berg mens forsenkningene har dypere jordsmonn og er mer frisk/fuktig.

Figur 1. Torsøya ligger på nordsiden av hovedøya Vega, mellom Igerøya på østsiden og Vegsteinen på vestsiden. Liss-Torsøya og Rakvaldsøya inngår også i skjottseplanområde.

Kystlyngheivegetasjonen på Torsøya har som øvrig vegetasjonen i området en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen så får arter som heigråmose og krekling en mer fremtredende rolle. I tillegg er det vanlig med en relativt tørr røsslyngutforming, men med fast innslag av fuktarter som beskrevet av nøkkelarter i vegetasjonsutforming H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i tørrehei i nord (Fremstad et al. 1991).

Torsøya har hovedsakelig tørr og fuktig fattig kystlynghei på grunt torvdekke, enkelte steder i mosaikk med bart berg, men generelt er vegetasjonsdekket godt utbredt over øya. Feltsjikhøyde 10-40 cm, lavest i vindutsatte områder. Naturtypen er T34 – kystlynghei og kartleggingsenheten er hovedsakelig T-34-C-2 Fattige kystlyngheier. Det er innslag av T34- C-4: intermediær kystlynghei og T34-C6 Svakt kalkrik kystlynghei. Mengdearter er bl.a. røsslyng, blokkebær, krekling, torvull, storbjønnskjegg, smyle, tepperot, slåttestarr, einer og lys reinlav.

2.1 Driftsbeskrivelse

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 04.11.2021
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart): Beiteareal på Torsøya er dominert av lyngvegetasjon i mosaikk med grunnlendt mark/bart berg og flere myrlendte partier. Beitearealet har en naturlig avgrensing mot havet og dyrene kan gå fritt imellom Torsøya, Klubben, Liss-Torsøya og Rakvaldsøya.
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Beitearealet brukes som helårsbeite for 20 søyer av rase Gammelnorsk sau og en vær. Lammene hentes i oktober. I tillegg beiter 5 søyer med lam av rase Norsk Kvit Sau på Torsøya om sommeren.
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): Sviing har ikke blitt gjennomført. Mindre arealer har blitt svidd i forbindelse med et regenereringsforsøk av kystlynghei i 2015 og 2017.
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: Nei
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)? Torsøya har en lang beitehistorie og har alltid vært benyttet som et fellesbeite for sau. Dagens beitebruker vet at øya har vært beitet siden 1950-tallet, men mener beitehistorikken er eldre enn dette. Siden 1950-tallet har det ikke vært opphør i beiting, men regimet har endret seg noe. Fram til ca. 1995 beitet det kvitsau på øya og kun på sommerhalvåret. På det meste kunne det være opptil 60 dyr (søyer med lam). Fra 1995 og fram til i dag har øya vært benyttet som helårsbeite for gammel norsk sau (GNS). Det er ikke kjennskap til at området tidligere har blitt svidd.
Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres? Nåværende antall beitedyr har vist seg å være tilpasset til beitegrunnet med tilfredsstillende slaktevekt.

Må skjøtselen ta spesielle hensyn i området (sjeldne arter, hekkende rovfugler, andre hekkende fugler, problemarter, kulturminner, vern etc.)?

Nei

Beskriv rutiner for tilsyn og sanking:

Jevnlig tilsyn. Sanking i oktober for å skille fra lam og ta hjem NKS-sauene.

Beskriv tilgang til ly på beite:

Øya er kupert og gir naturlige le på ulike plasser. Det er et lite leskur på øya.

Beskriv rutiner for eventuell nødfôring og plassering av fôr plass:

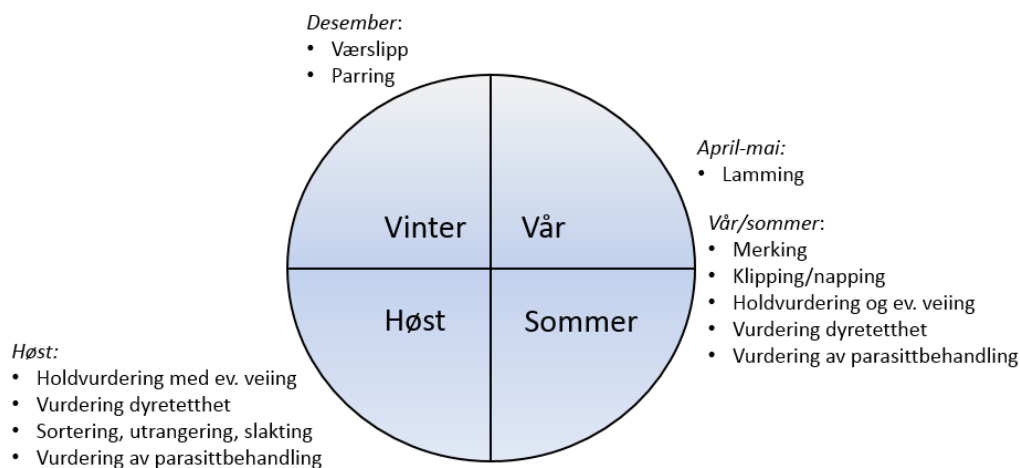
Har svært sjelden vært behov for tilleggsfôring. Fôret må i så fall fraktes til beitet med båt.

Beskriv vanntilgang til dyra på beite:

Dyra har god vanntilgang fra flere drikkevannskilder.

Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»):

Driften gjennom året – legg til aktiviteter:

Har dere ønsket eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til?

Fortsetter samme drift framover

Andre kommentarer:

3 Skjøtsel av Torsøya – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdata.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvêdet og skadet røsslyng forringer beitene mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å føre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnet gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslaktning må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalet raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tynge saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauen. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i

gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

3.5 Mål for skjøtsel på Torsøya

Figur 2. Skjøtselstiltak som anbefales for kystlynghei-lokalitet på Torsøya. Beiting anbefales for hele lokaliteten. Det er ikke behov for sviing av røsslyng i de neste årene, men partier med tett einer og krekling kan med fordel svis. Slike kratt er mest utbredt i nordhellinger og på Litjtorsøya og Rakvaldsøya Arealet markert med lyst blått er myr og annet areal som ikke omhandles i skjøtelsesplan

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtseleksplan: 04.11.2021			
Dato befaring: 30.9.2021			
Dato samtale med grunneier/bruker: 25.10.2021			
Utformet av: Annette Bär og Pål Thorvaldsen			Firma: NIBIO
UTM sone: W33	Nord: N 7288388	Øst: Ø 365238	Gnr./Bnr.:
Areal (nåværende): Torsøya kystlynghei: 871 daa			Areal (etter evt. restaurering): Restaurering ikke aktuelt
Del av verneområde: Nei			Hvilket vern:
Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Torsøya ligger innenfor Vegaøyen verdensarv			
MÅL			
Hovedmål for lokaliteten: Hovedmålet for skjøtseleksen er å ta vare på kystlyngheia som er en truet naturtype, og å se til at den er i en god økologisk tilstand. I tillegg skal skjøtseleksen legge til rette for et godt dyrehold med gammelnorsk sau og norsk kvitsau.			
Konkrete delmål: <ul style="list-style-type: none"> • Opprettholde beiter regime (helårsbeite) og beitetrykk (20-25 sau) • Sviing av partier med tett einer og/eller krekling. • Forhindre at fremmede eller andre problemarter etablerer seg på øya, som f.eks. veitistel, sitkagran og buskfuru. • Unngå gjengroing. Dette kan skje dersom bruksintensiteten blir for lav, og kommer til uttrykk ved at små løvtrær etableres. Observeres dette bør beitetrykket økes, og i tillegg bør busker og trær fjernes 			
Ev. spesifikke mål for delområde(r):			
Tilstandsmål arter: Det er et ønske at røsslyng finnes i flere suksesjonsfaser, jf. lyngheisyklusen for et optimalt beitegrunnlag året rundt.			
Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Ikke behov på nåværende tidspunkt			

3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Torsøya.

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:

Det er svært viktig at beitingen opprettholdes på Torsøya, dersom en skal ivareta kystlyngheia på en god måte. Dagens beitetrykk (20-25 mordyr med lam) fremstår som passende. Beiteområdet på Torsøya er i alt 1035 daa hvorav 871 daa er kystlynghei. Øvrig areal er i stor grad impediment og har svært begrenset beiteverdi, men det er noen få daa seminaturalig strandeng og rikmyr i tillegg. Hvert dyr på Torsøya har dermed i overkant av 23-28 daa tilgjengelig i beitet. Dette er langt over normen på 10 daa pr dyr på helårsbeite (Buer 2011), men ettersom det er så lite andre beiteressurser virker beitetrykket passelig slik det er praktisert de siste åra. Etter hvert som partier med krekling og/eller einerdominans blir brent, og beitekvaliteten forhåpentligvis øker, kan man se for seg at man i neste skjøtelsesplanperiode gradvis kan øke beitetrykket til 30 mordyr. Det er viktig at grunneier følger med på slaktevekter hos lam fremover. Går slaktevekt ned bør beitetrykket reduseres. Det er også viktig med regelmessige holdvurderinger av besetningen høst og vår dersom det ikke er mulig å sanke å veie dyra. På grunn av vintertørken i 2014 er det lite røsslyng på Torsøya i en periode fremover og dermed dårligere vinterbeite. I perioder med snø anbefales tileggsforing. Dette kan også være nødvendig dersom dyra taper mye vekt gjennom vinteren.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak beiting og tilrettelegging for beiting:			
Helårsbeite med GNS (20 søyer med lam)	Årlig	571 daa	
Sommerbeite med NKS (5 søyer med lam)			
Utstysbehov knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting:			
-			

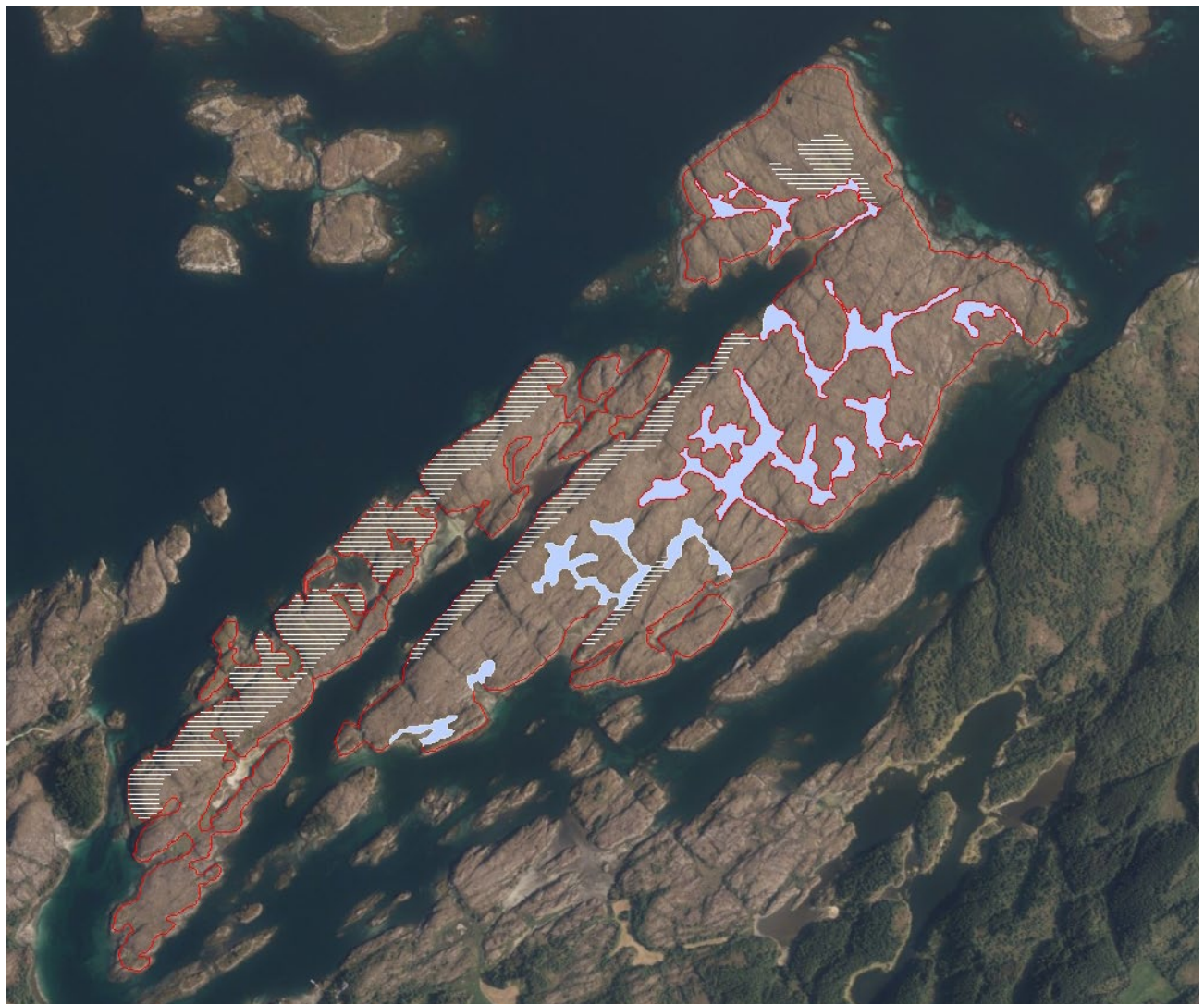
3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:

Svært mye av røsslyngen er i byggefase ved befaring og disse områdene anbefales å få utvikle seg fritt uten lyngsviing slik at det kan bygge seg opp gode frøreserver i jorda. Disse områdene skal derfor ikke brennes i planperioden. Det er heller ikke nødvendig å brenne områder der røsslyngen døde ut i 2014 for å bedre tilgjengeligheten for beitedyra ettersom de visne plantedelene nå i stor grad har råtnet bort.

På Torsøya bør en i stedet brenne områder der det er stor dominans av einer eller krekling. Einer dominerer hovedsakelig i overgangen mellom seminaturalig eng og kystlynghei, og disse områdene bør prioriteres fordi brenning her vil bidra til å øke engarealet slik at beitegrunnlaget for dyra i den produktive delen av året øker. Se bilder nedenfor med eksempler på områder som bør prioriteres for brenning. I figur 3 er det gitt forslag om områder der det er mye einer og kreklingdominans og der det bør brennes i løpet av kommende år.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak sviing: Partier der einer og/eller kreklung dominerer	2022-2026	Estimert til 30 daa samlet	
Utstysrbehov knyttet til sviing: Brannvifter			

Figur 3. I områder markert med kvit skravering foreslås at partier med mye einer og kreklung fjernes ved lyngbrenning i kommende år. Slike partier finner en gjerne i nordhellingene der de gjerne danner en overgang mellom eng, myr eller strandberg og kystlynghei. Partiene er som regel små, men er til sammen anslått til å være om lag 30 daa. Slike områder bør også brennes utenfor det som er avgrenset i figur. Arealet markert med lyst blått er myr og annet areal som ikke omhandles i skjøttselsplan

Figur 5a-c. Eksempler på arealer der einer eller krepling dominerer. Einer dominerer hovedsakelig i overgangen mellom seminaturlig eng og kystlynghei. Disse områdene bør prioriteres for sviing for å forbedre beitegrunnet spesielt i sommerperioden (Foto: P.Thorvaldsen).

3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

OPPFØLGING
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Planen bør revideres innen 2026 eller tidligere ved større driftsendringer
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper: Nei
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert: beiting
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen: Ingeborg Grindhaug

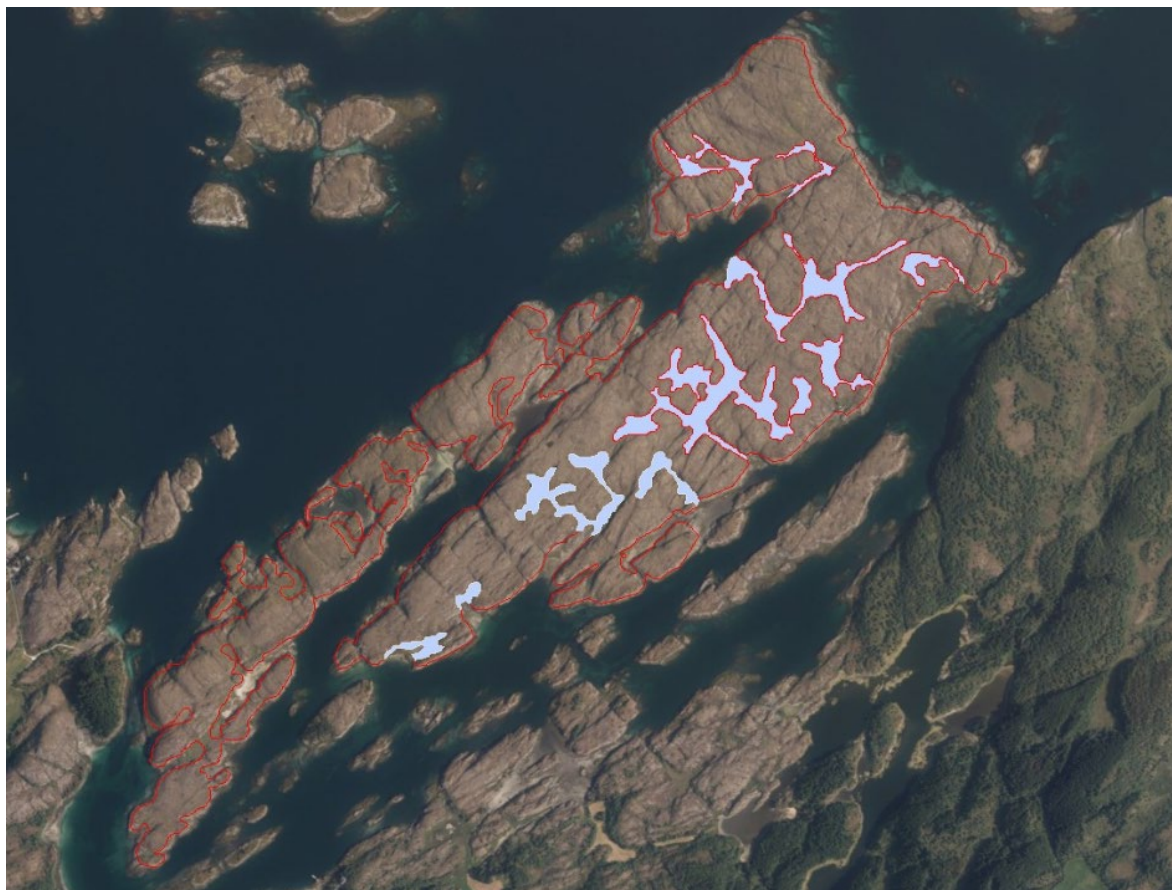
4 Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på DNS hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norderhaug, A. & Johansen L. 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

5 Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten

Figur 6. Kystlyngheilokalitet på Torsøya er avgrenset med rød strek og utgjør i alt 871 daa. Den er vurdert å ha nasjonal betydning, verdi A. Arealet markert med lyst blått er myr og annet areal som ikke omhandles i skjøtselsplan.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
Navn på lokaliteten: Torsøya		Kommune: Vega		Områdenr.:	
ID i naturbase: BN00089007		Registrert i felt av: Pål Thorvaldsen og Annette Bär		Dato: 30.09.2021	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Thomas H. Carlsen og Maja S. Kvalvik, 18.06.2012				Skjøtselsavtale Inngått år: 2021 Utløper år: 2026	
Hovednaturtype (% andel fordeling): T 34 Kystlynghei (80%) Tilleggsnaturtyper: T 6-C-1 Kalkfattig strandberg (15%) T 1-C-1 Lite tørkeutsatt og temmelig kalkfattige nakne berg (5%)			Grunntyper etter NiN, M1:5000: T34-C-2 Fattig kystlynghei (80%) T34-C-4 Intermediære kystlyngheier (15%) T34-C-5 Svakt kalkrike kystlyngheier (5%)		
Verdi (A, B, C): A			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Skjøtselsplan for perioden 2014-2021 Skjøtselsplan for perioden 2021-2026		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):					
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	
< 20 m	x	God	x	Slått	
20-50 m		Svak		Beite	x
50-100		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	(x)
				Park/hagestell	
Vegetasjonstyper:					

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

Innledning:

Torsøya ble rekartlagt av Pål Thorvaldsen og Annette Bår (NIBIO Tjøtta) 30. sept. 2021 i forbindelse med revidering av skjøtselsplan på oppdrag fra Statsforvalteren i Nordland. Samtidig ble det laget ny og mer presis kartavgrensning slik at til dels store, sammenhengende arealer med ferskvann, helofyttsump, åpen myrflate og strandberg ble tatt ut av den tidligere avgrensingen. Videre ble kystlynghei på Rakvaldsøya lagt til i og med at denne beites av den samme besetningen, slik at det totale arealet av kystlynghei økte noe etter disse endringene, fra ca 850 daa til 871 daa. Torsøya har gårdsnummer 3 og er delt inn i 22 bruksnummer med omtrent like mange ulike eiere. Denne beskrivelsen erstatter tidligere beskrivelse av lokaliteten.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Torsøya er ei stor, relativt flat øy på knapt 1000 dekar, som ligger nord-vest for Igerøya og øst for Vegsteinen på hovedøya Vega. Berggrunnen ebestår av glimmergneis og glimmerskifer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Det ble registrert tre NiN-typer av kystlynghei på Torsøya, dette er T34-C-2 Fattig kystlynghei, T34-C-4 Intermediære kystlyngheier og T34-C-5 Svakt kalkrike kystlyngheier. Det er fattig kystlynghei som er dominerende og den dekker hele de indre og sørlige arealene. Svakt kalkrik lynghei forekommer først og fremst på Klubben lengst i nord. Intermediær lynghei forekommer i overgangen mellom fattig og svakt kalkrik hei samt i overgangen mellom strandberg og fattighei. Torsøya var svært sterkt påvirket av vintertørke vinteren 2014 da mye av røsslyngen visnet bort og døde. Krekling ser ut til å ha klart seg bedre og har i dag stor utbredelse på Torsøya. Det som finnes av røsslyng er i byggefase, stedvis også ganske tett og i fin utvikling.

Artsmangfold:

De fattige områdene er også artsfattige. Her dominerer arter som krekling, røsslyng, blokkebær, tyttebær, blåbær, smyle, molte, skogstjerne, bjønnsjegg og tepperot feltsjiktet. I bunnsjiktet er etasjemose, kystkransmose, heiflette, furumose, heigråmose og lys reinlav vanligst. I de rikere delene øker arts mangfoldet betydelig og kravfulle arter som beitestarr, loppestarr, særbustarr, fjellfrøstjerne og rødsildre kommer inn. I disse områdene blir også beiteverdiene større og forekomsten av grasarter som smyle, engkvein, rødsvingel, engrapp og gulaks øker betydelig. Bunnsjiktet endres lite, men det blir gjerne litt mindre tett og enkelte steder kommer storkransmose inn. Svært mye av den levende røsslyngen på Torsøya er i dag i byggefase. Moden fase forekommer bare flekkvis der det forekommer røsslyng som overlevde vintertørken i 2014. Verdi for arts mangfold blir på grunn av forekomst av tre kartleggingsenheter vektet opp fra moderat til stort.

Torsøya er også et viktig viltområde med bakgrunn i fugleobservasjoner gjort i 2012 (Carlsen og Aakerøy 2012). Det ble gjort flere observasjoner som indikerer eller dokumenterer hekking av arter som er knyttet til både åpen kystlynghei og våtmarkskompleks som småspove, heilo, rødstilk, krikand, siland, stokkand og heipiplerke. Smålom har tidligere hekket på øya noe navnet «Lomstjønna» sør på øya indikerer. Havørn benytter også Torsøya som leveområde, spesielt i den nordlige delen av øya ble det funnet flere fuglegjødsla utkikkposter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Torsøya har en lang beitehistorie og har alltid vært benyttet som et fellesbeite for sau. Dagens beitebruker vet at øya har vært beitet siden 1950-tallet, men mener beitehistorikken er eldre enn dette. Siden 1950-tallet har det ikke vært opphør i beiting, men regimet har endret seg noe. Fram til ca. 1995 beitet det kvitsau på øya og kun på sommerhalvåret. På det meste kunne det være opptil 60 dyr (søyer med lam). Fra 1995 og fram til i dag har øya vært benyttet som helårsbeite for gammel norsk sau (GNS). På vinteren holder ca. 20 individer til på øya, mens tilsvarende tall på sommeren er rundt 30-35 (søyer med lam). I motsetning til kvitsauen går utegangeren (GNS) også over til naboøya i sørvest, Rakvaldsøya og beiter der av og til i løpet av året. Beitebruker mener likevel at dyrene i liten grad benytter seg av muligheten til å vasse over til Rakvaldsøya. Rakvaldsøya er likevel tatt med i avgrensinga for kystlyngheilokaliteten.

Tilstanden i kystlynghei på Torsøya vurderes i dag som god på bakgrunn av lite gjengroing og et ekstensivt beitetrykk. Lokaliteten fremstår likevel som noe redusert siden forrige skjøtselsplan. Røsslyngen på Torsøya ble svært kraftig redusert etter tørkevintrene i 2013/2014 da en stor andel av røsslyngen tørket ut og døde. Utviklingen har siden vært overvåket i to parallelle forskingsprosjekt der det har vært gjort eksperimentell lyngsviing for å undersøke om dette kan øke revegetering av røsslyng. Resultatene av disse forsøkene viser etter fire-fem år svært liten effekt av lyngsviing og det er generelt liten gjenvækst av røsslyng også uten lyngsviing i de delene der røsslyng tørket ut. Noe av forklaringen på resultatet kan skyldes at all lyngsviing på Torsøya er begrenset til områder der det har vært forskingsaktivitet. Utenfor dette finnes det ikke sviflater, slik at det svidde arealet er bare små flekker. Svidde områder blir favorisert av beitedyra og en får derfor et ekstra sterkt beitetrykk i disse flekkene. Det kan derfor tenkes at for intensiv beiting har hindret revegetering av røsslyng i forsøksfeltene, ettersom nyspirt røsslyng tåler beiting dårlig. Vurdert i forhold til gjengroing er tilstanden på øya svært god, det forekommer kun spredte forekomster av bjørk og disse få trærne kan bare få stå.

Fremmede arter:

Det er tidligere funnet noen få eksemplarer av sitkagran ble funnet på øya, men disse ble ikke gjenfunnet nå og er trolig fjernet.

Kulturminner:

Det er ingen registrerte kulturminner på øya. Tidligere ble det stukket ut torv på øya. Torvuttaket opphørte i løpet av 1960-tallet, men spor i myrene kan fremdeles sees.

Skjøtsel og hensyn:

Beitetrykket vurderes i dag som tilfredstillende. Ettersom mye av røsslyngen er visnet bort bør grunneier prioritere å svi der det er store forekomster av krekling eller einer for å bedre ressursgrunnlaget for beitedyra samt tilstanden for kystlyngheia. Krekling beites ikke av sau på grunn av at arten har et sterkt antibeiteforsvar. Sammenhengende kreklingflater bør derfor brennes vekk. Det kan være en fordel å ikke brenne for stort areal i gangen slik at frø fra andre arter får mulighet til å spre seg inn i sviflatene samtidig som grunneier får mulighet til å vurdere om tiltaket gir ønsket effekt eller ikke. Det er ikke registrert negative påvirkningsfaktorer på Torsøya.

Del av helhetlig landskap:

Torsøya er en del av Vegaøyen verdensarvområde som fikk sin status i 2004 på grunnlag av det unike kulturlandskapet. Store deler av verdensarvområdet er nå tatt i bruk igjen som utmarksbeite og verdiene i ulike skjøtselsavhengige naturtyper sikres.

Verdibegrunnelse:**Naturtyper-Miljødirektoratets instruks:**

I henhold til Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (MD 2021) fastsettes kvaliteten av en naturtypelokalitet etter en avveining mellom lokalitetens tilstand og naturmangfold. Ved å følge disse kriteriene fastsettes kvalitet av kystlyngheilokalitetene i planområdet slik:

Torsøya: Svært Høy kvalitet

Tilstandsvurdering: Lokaliteten har god tilstand på grunn av tilpasset beitetrykk og fravær av gjengroing.

Naturmangfoldvurdering: Lokaliteten oppjusteres fra moderat verdi til stor verdi på grunn av forekomst av kystlynghei i tre ulike utforminger. Det forekommer dessuten kystlynghei i både bygge og pionerfase, men dette skyldes ikke regelmessig skjøtsel. Arealet i pionerfase er begrenset til deler som er svidd i forbindelse med forsøksvirksomhet. Byggefase forekommer langs høydedrag i hele lokaliteten der vindslitasjen er sterk og der det har spirt ny røsslyng siden tørkevinteren 2014.

Naturbase- Naturtyper- DN 13 Håndbok

Verdi for lokaliteten Torsøya ble i 2013 fastsatt til A- Svært viktig fordi den er helhetlig vurdert som intakt og fin med fravær av gjengroing. Dessuten ble det vektlagt at det regionalt i Vegaøyen var få øyer med så stor røsslyngdominans.

Merknad:

6 Kilder

Carlsen, T.H. & Kvalvik, M.S. 2013. Skjøtselsplan for kystlynghei. Torsøya, Vega kommune, Nordland. Bioforsk Rapport 8 (129).

Carlsen, T.H. & Aakerøy, P. 2012. Viltkartlegging i Vegaøyan verdensarvområde 2012. Bioforsk Rapport, 7(187). 12 s.

7 Ortofoto/kart

Figur 1-6 er satt inn løpende i planen der de hører hjemme.

8 Bilder

Figur 7. Myrlandt parti som har blitt tatt ut av kystlyngheilokaliteten. Foto: P. Thorvaldsen.

Figur 8. Overgang mellom fattig lynghei og bart berg. Foto: P. Thorvaldsen.

Figur 9. Einer og krekling dominerer i partier og reduserer beiteverdien.

9 Artsliste

Karplanter	Moser og lav
krebling	etasjemose
Røsslyng	kystkransmose
blokkebær	heiflette
tyttebær	furumose
blåbær	heigråmose
smyle	lys reinlav
molte	
skogstjerne	
bjønnsjegg	
Tepperot	
Beitestarr	
Smyle	
Loppestarr	
særbustarr	
Fjellfrøstjerne	
Rødsildre	
engkvein	
Rødsvingel	
Engrapp	
Gulaks	
Fjellmarikåpe	
Slirestarr	
Kattefot	
Vill-lin	
blåstarr	
hvitlyng	
fuglevikke	
slåttestarr	
rypebær	
enghumleblom	
Øyentrøst sp.	
torvull	

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulik alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; la ber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.